

1

Declarațiile lui Ion I. Brătianu despre cauzele care au determinat starea de spirit antiaustriacă de acum: tratamentul aspru la care sunt supuși românii din Ungaria și politica filo-bulgară a Vienei.

Waldthausen către Bethmann Hollweg

Nr. 162 Confidențial

București, [22 iunie] 5 iulie 1913

Șeful opoziției liberale și probabil viitor ministru prezident, dl Ion I. C. Brătianu, cu care contele Waldburg¹ a avut prilejul să vorbească astăzi, i-a spus acestuia din urmă, în mod confidențial, că din cauza greșelilor guvernului s-a ajuns acum la ceea ce el a spus cu multă vreme în urmă. El a fost întotdeauna pentru colaborarea României cu Tripla Alianță. Este însă o mare greșeală din partea Austriei să tolereze ca românii din Ungaria să fie atât de rău tratați. Din cauza acestui tratament la care sunt supuși românii din Ungaria și din cauza politicii [favorabile a] Austriei față de Bulgaria s-a creat situația care a dus la demonstrațiile de acum câteva zile², pe care el, de altfel, le dezaprobă deoarece Austria a făcut multe pentru România. O Bulgarie Mare însă nu va fi niciodată acceptată de către România. Negocierile cu Bulgaria din ultimele luni au arătat că în cercurile decidente de acolo nu există, de fapt, câtuși de puțin dorința de a se ajunge la vreo înțelegere cu România. În schimb, Austriei i s-a oferit posibilitatea de a se înțelege cu Serbia, dar la Viena nu s-a făcut nimic în acest sens. El, Brătianu, consideră că situația este foarte gravă, nu atât din cauza războiului pe care România va trebui probabil să-l poarte, cât în privința soluționării problemei privind configurarea viitoare a relațiilor României cu Austria. Brătianu consideră că aici se află gravitatea principală a situației. Astăzi starea de spirit din România este de așa natură încât niciun guvern, oricare partid l-ar forma, n-ar putea să poarte un război în care România să fie de partea Austro-Ungariei.

Waldthausen

Die Grosse Politik der Europäischen Kabinette 1871-1914, Berlin, 1925 (în continuare G.P.E.K.), vol. XXXIX, doc. nr. 15 787, pp. 436-437.

¹ Waldburg zu Wolfegg und Waldsee, Heinrich Graf von (1874-1949), diplomat german, însărcinat cu Afaceri și prim-secretar la legația din București (1912-1916).

² La [20 iunie] 3 iulie 1913 avuseseră loc la București demonstrații de stradă împotriva Austriei. (Nota redacției germane)

2

Despre comunicatul ministrului de Interne, Take Ionescu, în care se critică manifestațiile antiaustro-ungare de la București; despre numărul mare de voluntari care s-au prezentat la încorporare, printre care și Ion I.C. Brătianu.

Waldthausen către Bethmann Hollweg

Nr. 165

București, [25 iunie] 8 iulie 1913

Din cauza manifestațiilor antiaustriece, prințul Fürstenberg i-a făcut ministrului de Interne, dlui Take Ionescu, observații foarte dure și i-a spus că dacă acestea nu vor înceta, atunci relațiile Austriei cu România vor avea de suferit. În urma acestor discuții dl Take Ionescu a remis un comunicat ziarelor și prefecturilor: „Este absolut nepotrivit ca România să arate vreo ostilitate față de Austro-Ungaria sau să-i facă greutăți de orice natură. Manifestațiile și atitudinea arătate de unii Austro-Ungariei nu numai că sunt lipsite de orice justificare, dar pot dăuna țării și pot duce la apariția unei dușmăanii care nu există și nici nu a existat vreodată.”

De asemenea presa a dezmințit și vestea ce s-a răspândit aici, că Austria și-a mobilizat armata împotriva României.

Foarte mulți voluntari s-au prezentat la încorporare, printre care mulți macedo-români, plus șeful partidului liberal, fost și, probabil, viitor ministru prezident, Ion I. C. Brătianu, care este, ce-i drept, ofițer în rezervă, dar ca senator nu era obligat să se înroleze.

Waldthausen

G.P.E.K., vol. XXXIX, doc. nr. 15, 788, p. 437.

3

Despre ruperea relațiilor diplomatice între România și Bulgaria și începutul operațiunilor militare.

Fürstenberg către Berchtold

Telegrama cifrată nr. 205

București, [28 iunie] 11 iulie 1913

Ministrul Afacerilor Străine mi-a comunicat că a fost trimisă o telegramă către guvernul bulgar care va fi apoi transmisă tuturor reprezentanților României în străinătate. La cererea autorităților militare, susținute de partidul războinic, în această telegramă s-a vorbit despre ocuparea teritoriului bulgar în general și s-a lăsat deoparte fixarea liniei Turtucaia-Balcic.

Dl Ghica³ a fost rechemat nu atât din motive politice, cât pentru că M.S. Regele a permis informații personale despre lipsa de siguranță de la Sofia.

³ Ghica, Dimitrie I. Gr., diplomat român, ministru plenipotențiar la Sofia (1 noiembrie 1911 – 27 iunie 1913), la Roma (1 octombrie 1913 – 2 decembrie 1917), la Paris (1 februarie 1920 – 16 martie 1922), din nou la Roma (1 februarie 1928 – 27 aprilie 1931 și 1 iunie 1932 – 1 iulie 1933) și la Bruxelles (1 iulie 1933 – 15 decembrie 1936).

Ministrul Afacerilor Străine a comunicat ieri personal ministrului plenipotențiar bulgar de aici conținutul telegramei și i-a anunțat începutul măsurilor de ocupație militară și rechemarea dlui D. Ghica. Dl Kalinkov a primit însărcinare din partea guvernului său să rămână la București până când i se va înmâna pașaportul.

Se spune că, în dimineața zilei de azi, trupele române au trecut frontiera Dobrogei în Bulgaria. Ministrul speră că în zilele următoare se va ajunge la un armistițiu între beligeranți pentru a face inutilă trecerea Dunării de către armata română care n-ar provoca decât o nedorită acutizare a situației.

Fürstenberg

Continuarea telegramei nr. 205 din 11 iulie

În ceea ce privește pretenția României de a fi auzită la reglementarea definitivă a problemelor teritoriale balcanice, ministrul Afacerilor Străine a spus că nu trebuie să se mai întâmple ceva în Balcani fără ca România să fie *voix au chapitre*. Problema principală pentru România este aceea de a împiedica apariția unui stat dominant în Balcani. O Bulgaria saturată ar reprezenta un pericol la fel de mare ca și o Serbie saturată. Interesele românești pretind ca niciun stat să nu ajungă la o superioritate zdrobitoare deoarece acel stat s-ar sustrage oricăror influențe. Ministrul crede că această concepție este și în interesul Austro-Ungariei. Totuși, o asemenea situație nu ar putea fi realizată decât printr-un arbitraj european determinat de influențele și interesele grupărilor de puteri. România nu va putea accepta o reglementare a chestiunilor teritoriale prin înțelegere între beligeranți și nici prin arbitrajul rusesc. La întrebarea mea în acest sens, dl Titu Maiorescu a răspuns că în cazul în care, după armistițiu, prim-miniștrii balcanici se vor duce la St. Petersburg și România ar fi și ea invitată acolo, guvernul român va respinge această ofertă și va cere ca reglementarea de la St. Petersburg să fie considerată drept ceva provizoriu și să fie sancționată de o conferință europeană, ținută eventual la Londra. Ministrul mi-a comunicat că reprezentantul Rusiei, căruia i-a adus ieri la cunoștință această hotărâre a guvernului, a fost vizibil afectat.

Fürstenberg

Telegrama cifrată nr. 207

Continuare a telegramei nr. 205 din 11 iulie

Ministrul Afacerilor Străine mi-a comunicat că a cerut guvernului italian să-și asume protejarea intereselor românești în Bulgaria.

Din declarațiile ministrului am putut înțelege că astăzi au loc deja discuții cu marile state majore sârbesc și grecesc pentru eventualitatea unei treceri a Dunării și a unei înaintări spre Sofia în scopul coordonării unor acțiuni comune.

Vă rog să-mi trimiteți indicații despre cum trebuie să mă comport în noua situație creată, mai ales față de intenția românilor de a trece Dunărea și de a se implica activ în război.

Colegul meu rus⁴ mi-a spus că până la un anumit nivel înțelege faptul că România vrea să ocupe linia dorită înaintea încheierii unui armistițiu, dar se pare că este totuși indignat de faptul că, în pofida cererii de intervenție formulată de bulgari în vederea medierii păcii, cerere pe care el însuși a înmânat-o oficial, guvernul român tot se mai

---

⁴ Schebeko, Nikolai Nikolaevici, diplomat rus, consilier de ambasadă la Berlin (1909-1912), ministru plenipotențiar la București (1912-1913), ambasador la Viena (1913-1914).

gândește să treacă Dunărea. El susține că a vorbit foarte energic cu Titu Maiorescu în acest sens.

Față de mine, dl Schebeko a precizat că toate Marile Puteri ar trebui să se unească ca să împiedice această intenție abominabilă. Dl Schebeko a informat și guvernul de aici că Bulgaria nu va opune nicio rezistență ocupării liniei Turtucaia-Balcic. Presupun că, din motive de politică internă, M.S. Regelui și unei părți a politicianilor de aici le va veni greu să renunțe la trecerea Dunării; se înțelege de la sine că și armata vrea același lucru.

Fürstenberg

O.U.A.P., vol. VI, doc. nr. 7725, 7726 și 7727, pp. 870-872.

4

Instrucțiunile ministrului de Externe al Austro-Ungariei, Berchtold, cerând limitarea operațiilor militare ale României.

Berchtold către Fürstenberg

Telegrama cifrată către București nr. 323

Viena, 12 iulie 1913

Primit telegramele dvs. nr. 205-207 din 11 iulie a.c. Am înțeles cu satisfacție din comunicările dvs. că dl Titu Maiorescu vede un pericol și într-o Serbie mărită. De asemenea, sunt de acord cu ministrul prezident român că reglementarea chestiunilor teritoriale nu poate fi lăsată în seama beligeranților și nici în seama arbitrajului rusesc. Ex.V. să vorbească în acest sens dlui Maiorescu. În ceea ce privește situația nou creată, adică în privința eventualității trecerii Dunării și a unei intervenții active a României în război, ați primit deja instrucțiuni prin telegrama nr. 320 care s-a încrucișat cu întrebarea dvs. Așadar, să căutați un prilej ca să-i amintiți dlui Maiorescu că după declarația dată de noi, România să nu sară în spatele Bulgariei, ci să se limiteze la ocuparea teritoriului revendicat. Dl Maiorescu însuși a exprimat temerea că orice alt demers ar duce la o acutizare categoric nedorită a situației. Ex.V. să-i confirmați această părere și, fără să exprimați vreo amenințare directă, să-i arătați că în acest caz pericolul ca Rusia să ia o atitudine hotărâtă nu este exclus.

Fürstenberg

O.U.A.P., vol. VI, doc. nr. 7738, p. 877.

5

Despre iminenta trecere a Dunării de către armata română și despre încurajările în acest sens transmise României de către ministrul de Externe rus Sazonov.

Fürstenberg către Berchtold

Telegrama cifrată nr. 217

București, [1] 14 iulie 1913

Primit telegrama Ex.V. nr. 323 și am comunicat-o ministrului prezident. Dl Titu Maiorescu crede că mâine seară M.S. Regele se va duce la Dunăre ca să asiste la

trecerea Dunării. Atrăgându-i atenția în mod confidențial și personal asupra unui eventual pericol rusesc, ministrul a precizat că în urmă cu 8 zile dl Sazonov i-a spus ministrului plenipotențiar român la St. Petersburg, dlui C. Nanu, că se bucură pentru că România va face ca trufașa Bulgarie să simtă pe pielea ei tăria pumnului românesc.

Până acum colegii mei, rus și francez, au căutat să-și informeze foarte amănunțit guvernele despre intențiile guvernului român și nu au știut să-și ascundă nemulțumirea față de o eventuală trecere peste Dunăre, dar până azi nu au întreprins niciun demers concret. După părerea sa, o schimbare cu 180 de grade ar fi acum greu de motivat după atitudinea exprimată până de curând de către cei doi reprezentanți ai Antantei. Ministrul crede că nu trebuie să se teamă de așa ceva. El susține că le-a înmânat personal pașapoartele diplomaților bulgari deoarece această stare de incertitudine nu mai putea dura. Legația rusească a preluat protecția intereselor Bulgariei.

Fürstenberg

O.U.A.P., vol. VI, doc. nr. 7758, p. 889.

6

Demersul ministrului de Externe al Austro-Ungariei către Marile Puteri ca în acțiunile lor de restabilire a păcii, acestea să se limiteze la realizarea unei încetări a luptelor, fără a discuta în vreun fel despre modificări teritoriale.

Berchtold către Czernin

Telegrama din Viena, 16 iulie 1913

Am telegrafiat astăzi ambasadorilor noștri din Berlin, St. Petersburg, Londra, Paris și Roma cerându-le să se adreseze guvernelor respective după cum urmează:

„Având în vedere dorința unanimă pentru o rapidă restabilire a păcii în Balcani, apare de la sine înțeles întrebarea dacă Marile Puteri ar putea contribui la realizarea cât mai grabnică a acestui țel printr-un demers comun.

Această idee a fost deja de mai multe ori dezbătută în discuții neoficiale. Mai cu seamă la Paris această idee a fost formulată sub forma unei propuneri concrete în sensul că Marile Puteri ar trebui, ca printr-un demers comun, să-i sfătuiască pe cei de la Sofia și din Bulgaria pentru renunțarea imediată la anumite teritorii, oprirea ostilităților precum și pentru o cerere de mediere adresată Europei.

Deoarece guvernul austro-ungar dorește la fel de mult ca și celelalte guverne să se pună capăt evoluțiilor războinice și este dispus să participe la o acțiune în acest sens, el nu poate fi cu totul de acord cu *modus procedendi* mai sus menționat.

O asemenea acțiune nu numai că nu ar duce la oprirea ostilităților, dar ar crea și un prejudiciu legat de fixarea definitivă a noilor raporturi teritoriale din Balcani. Nu sunt în situația de a lua chiar azi o atitudine în această chestiune, dar nu consider că ar fi în interesul înțelegerii europene dacă anumite puteri și-ar asuma înainte de vreme obligații privind problema unei delimitări concrete.

Sunt totuși de acord cu ideea mai sus menționată că interesul general impune o acțiune diplomatică imediată pentru oprirea cât mai grabnică a ostilităților, dar aceasta

ar trebui să se limiteze deocamdată la țelul propriu-zis, și să lase de o parte chestiunile teritoriale a căror dezbatere nu ar face decât să zădărnicească acțiunea.

Din aceste motive, consider că este indicat ca Marile Puteri, prin intermediul reprezentanților lor de la Atena, Belgrad și Sofia, să transmită acest sfat de oprire a ostilităților și să înceapă imediat negocierile, fie direct, fie prin medierea puterilor, pentru încheierea păcii. În același timp, ar trebui dată o declarație despre faptul că puterile își rezervă dreptul de a revizui rezultatul unor eventuale negocieri directe.

În continuare, consider că se impune ca ambasadorii de la Constantinopol să ceară Porții ca trupele turcești să nu treacă de linia Enos-Midia.”

Cele de mai sus sunt pentru informarea strict confidențială a Ex.V. și pentru a fi comunicate regelui Carol I.

În cele ce veți comunica M.S. regelui veți preciza faptul că eu am vorbit doar despre un demers la Atena, Belgrad, Sofia și Constantinopol și în privința aceasta m-am lăsat condus de ideea că România nu trebuie să fie limitată în vreun fel în urmărirea politicii sale.

A.N.I.C., Fond Casa Regală, dosar 42/1913, filele 1-2.

7

Despre nemulțumirea pe care împăratul Franz Josef a arătat-o ministrului de Externe Berchtold pentru înstrăinarea la care s-a ajuns între Viena și Budapesta; posibila înlocuire a lui Berchtold cu contele István Tisza.

Tschirschky către Jagow

Scrisoare personală

Viena, 17 iulie 1913

S-au adunat din nou o serie de probleme pe care aș vrea totuși să vi le aduc la cunoștință pe o cale semioficială.

Așa cum am aflat dintr-o sursă absolut sigură, împăratul Franz Josef i-a pus foarte clar în vedere contelui Berchtold, cu ocazia recentei șederi a celui din urmă la Ischl, că nu este câtuși de puțin de acord cu politica pe care o duce ministrul față de România și care a provocat o anumită înstrăinare între Viena și Budapesta. De această veste se leagă din nou tot felul de combinații privind o schimbare la conducerea Ministerului de Externe. Momentan, candidatul care stă în prim-plan pentru această funcție este contele István Tisza. În multe cercuri de aici se dorește un „om puternic” la conducerea politicii externe și se consideră că Tisza este cel mai potrivit pentru acest lucru. Ce-i drept, sunt și obiecții serioase care se ridică în calea acestei candidaturi. Contele Tisza este un calvinist fervent și nu se poate imagina cum s-ar putea descurca arhiducele Franz Ferdinand cu un protestant într-o asemenea poziție. În afară de Beust⁵ și, din câte știu

⁵ Beust, Friedrich Ferdinand Graf von, (1809-1886) om politic austriac, ministru de Externe al Austriei și ulterior al Austro-Ungariei (1866-1871), perioadă în care a fost și președinte al Consiliului de Miniștri și ministru de Interne.

eu, de baronul Haymerle⁶, nu a fost în Austria vreun ministru de Externe și al Casei Imperiale protestant. Dacă împăratul va fi convins că Dubla Monarhie are într-adevăr nevoie de un om precum Tisza, atunci cred că M.S. nu va ezita să-l impună pur și simplu arhiducelui moștenitor. Șansele lui Tisza cresc, din câte am auzit, prin faptul că atât în Ungaria, cât și în cercurile decidente de aici, îndepărtarea actualului prim-ministru ungar din postul său n-ar fi văzută cu regret pentru că se vrea o pactizare cu opoziția maghiară și încheierea păcii cu aceasta din urmă, dar acest lucru este practic cu neputință câtă vreme va fi Tisza la putere. Contele Tisza este în orice caz un om foarte energic și hotărât în urmărirea țelurilor sale. În chestiunile de politică externă este un novice și mulți se tem că nu va avea acea *souplesse* necesară care se cere în conducerea afacerilor de stat în raporturile cu celelalte Mari Puteri. În orice caz, un om comod nu va fi. Vom vedea ce decizie va lua împăratul și, în primul rând, dacă chiar se gândește să întreprindă acum o schimbare. Sentimentul propriei slăbiciuni este însă atât de puternic aici, încât se pare că este posibilă o chemare a contelui Tisza în fruntea Ministerului de Externe.

G.P.E.K., vol. XXXIX, doc. nr. 15 789, p. 438.

8

Despre dorința exprimată de Grecia și de Serbia ca negocierile de armistițiu și preliminarile păcii să se desfășoare la București.

Waldthausen către Bethmann Hollweg

Telegrama nr. 148

București, [10] 23 iulie 1913

Grecia, care nu crede că poate separa negocierile legate de armistițiu de cele legate de preliminarile păcii, și Serbia s-au declarat dispuse să negocieze cât mai curând cu putință la București atât în privința armistițiului, cât și a preliminarilor păcii. Regele Ferdinand I-a rugat ieri pe regele Carol I, într-o a treia telegramă disperată, să intervină la Atena și Belgrad pentru oprirea vărsării de sânge. Situația de la Sofia este evident foarte proastă, există temerea lipsei de alimente. Regele a răspuns foarte prietenos și s-a adresat telegrafic regilor Greciei, Serbiei și Muntenegrului în sensul celor dorite de regele Ferdinand și le-a amintit că Marile Puteri nu vor permite o diminuare prea drastică a Bulgariei.

Guvernul român a solicitat urgent Greciei și Serbiei să ia la Niș măsuri provizorii de ordin militar pentru împiedicarea vărsării de sânge. Pentru o înțelegere cu Serbia în privința măsurilor de ordin militar a fost trimis la Niș șeful adjunct al Marelui Stat Major român, colonelul Christescu, care se găsea de ceva vreme la Belgrad. Dl Ghenadiev⁷ s-a declarat de acord cu principalele puncte formulate de români, crede că nu vor apărea niciun fel de greutăți la înțelegerea finală, din cauza punctelor secundare. Guvernul român vrea să se îngrijească de transporturile de alimente spre Sofia și, având în vedere

⁶ Haymerle, Heinrich Karl Freiherr von (1828 – 10 octombrie 1881) diplomat austro-ungar, reprezentant al Austro-Ungariei la Congresul de Pace de la Berlin, ministru de Externe (8 octombrie 1879 – 10 octombrie 1881).

⁷ Ghenadiev, N., ministru de Externe în cabinetul condus de Vasil Radoslavov (1913).

situația, vrea să ignore ultima declarație a lui Ghenadiev, neclară, ca toate delarațiile bulgarilor. Trupele române au primit ordin să nu treacă peste linia de acum. Conform buletinelor de război toată aramta română se află dincolo de Dunăre. Ohranie este o localitate, iar Lom este un râu.

Waldthausen

G.P.E.K., vol. XXXV, doc. nr. 13 589, pp. 201-202.

9

Rugămintea suveranului de la Sofia adresată regelui României pentru ca acesta din urmă să intervină în vederea încheierii cât mai repede a păcii pentru a cruța Bulgaria de noi pericole și suferințe.

Țarul Ferdinand către regele Carol I

[Fără indicația locului] [13] 26 iulie 1913

Dragă vere

Tragicele împrejurări actuale nu-mi mai permit, din păcate, să mă adresez astăzi ție ca unui frate regal, dar o fac în calitate de rudă, acela căruia vreme de 25 de ani tu i-ai oferit atâtea dovezi de prietenie și de înțeleaptă compasiune. Profund regretabile neînțelegeri au provocat o situație care mă umple de amărăciune, cu atât mai mult cu cât ea trebuie considerată mai curând drept rezultat al unei înlănțuiri de evenimente și nu ca un conflict real și de neînlăturat. De aceea, deși nu pot decât să deplâng motivele care au dus la intervenția ta, vreau să consider acest lucru drept ceva folositor, ba chiar binefăcător, privindu-l dincolo de tristele incidente ale ultimelor zile. Astăzi vedem clar în ce direcție ar fi trebuit să se îndrepte eforturile noastre. Vrem pacea, avem nevoie de pace, am oferit-o și am cerut-o fără să punem condiții, convinși că servim astfel cauza umanității. Aceste oferte pe care le-am făcut sincer și loial, fără gânduri ascunse, s-au bucurat de o primire favorabilă din partea ta și a guvernului tău. Din păcate, nu s-a întâmplat la fel în ceea ce îți privește pe regii Serbiei și Greciei, care au refuzat să primească oferta ta de a încheia pacea sau măcar un armistițiu care să conducă la pace, ba chiar și simpla încetare a ostilităților, lucru pe care noi l-am oferit fără condiții! Eu îmi pot explica prea bine țelurile urmărite de acești suverani. Continuând ostilitățile ne silesc să luptăm mai departe, până la ultima picătură de sânge și până la epuizarea completă a trupelor noastre, ajunse într-o situație jalnică. Această inutilă vărsare de sânge nu poate decât să îngreuneze soluționarea acestui conflict îngrozitor. Îmi permit totuși să cred și să sper că ție nu îți este cu totul indiferent dacă regele grecilor, însuflețit de răzbunare, însetat de sânge și de poftă de extindere teritorială, își va împinge trupele criminale și pustiitoare până la Filipopoli și Sofia, pentru ca acolo să poată *signer la paix sur le champ de bataille*, așa cum ne-a amenințat. În felul acesta am fost împinși într-o situație fără ieșire. Singura speranță ce ne-a mai rămas pentru a reda liniștea țării mele, atât de nefericită și de greu încercată, se bazează pe autoritatea ta, care ți se cuvine ca monarh înțelept și încercat. Din acest motiv, am răspuns cu bucurie la chemarea ta de a veni la Conferința de pace de la București, acolo unde ni se va hotărî soarta! Doar tu poți să-ți rostești glasul cu toată autoritatea în spiritul rațiunii și al umanismului! De-ar vrea Dumnezeu ca și eu și poporul meu să-ți putem mulțumi de-a pururi, gândindu-ne mereu că în aceste zile

de jale și restriște tu ai fost cel care, cu privirea ta clarvăzătoare, de mare om de stat, ai scrutat viitorul și ai binemeritat recunoștința din partea noastră, ca adevăratul întemeietor al păcii în peninsula Balcanică. De asemenea, curajoasa ta telegramă adresată sultanului, care, contrar tuturor normelor de drept internațional, tocmai mi-a răpit în mod laș Adrianopolul și Kirk-Kilisse, după ce eu ajunsesem în posesia acestor localități prin jertfa a 110 000 de vieți omenești, îmi oferă o nouă și prețioasă dovadă a spiritului tău de dreptate, ceea ce este o consolare și o liniștire și pentru opinia publică din țara mea.

Iartă-mi aceste rânduri scrise fără niciun fel de reticențe ale unui muncitor cândva atât de bucurat de truda sa și până acum atât de favorizat de Providență, dar care acum, cumplit lovit și copleșit de soartă, îți întinde mâna cu toată încrederea

*Ferdinand*⁸

A.N.I.C., Fond Regele Carol I personale, dosar V B 730, filele 1-2.

10

Despre încheierea armistițiului, desemnarea delegaților României la Conferința de pace, situația de pe front și principala dificultate a conferinței: atribuirea orașului Cavala la care grecii nu vor să renunțe.

Waldthausen către Bethmann Hollweg

Telegrama nr. 154

București, [17] 30 iulie 1913

Conferința a hotărât în prima ei ședință încetarea ostilităților pentru cinci zile până joi la amiază [corect: până vineri la amiază].

Waldthausen

Waldthausen către Bethmann Hollweg

Nr. 209

București, [18] 31 iulie 1913

În urma unor îndelungate negocieri, a avut loc desemnarea delegaților României la conferința ce va începe aici. În final, au căzut de acord cu numirea a doi miniștri conservatori – președintele Consiliului de Miniștri, dl Titu Maiorescu, și ministrul de Finanțe, dl Al. Marghiloman – și doi miniștri de la conservatori-democrați – liderul acestui partid și ministrul de Interne, dl Take Ionescu, și ministrul Cultelor, dl Constantin Dissescu. Partidul liberal a declinat oferta de a intra în componența delegației.

Sârbii au înaintat spre Vidin după ce i-au învins pe bulgari la St. Nikola și au ocupat localitatea Belogradgic. Această acțiune a displicut României. În zona din jurul Vidinului locuiesc mulți români, mai ales, în districtul Timocului. Aici se spune că România nu va permite trecere Vidinului în componența Serbiei. Orașul trebuie să rămână ori al bulgarilor, ori dacă este să-și schimbe stăpânul, atunci nu va putea fi decât al României.

⁸ Vezi și însemnarea lui Titu Maiorescu: „Luni 15/28 iulie... Între orele 12-1½ la Rege; *Regele îngrijat de rezultatele Conferinței*, îmi dă numai mie (ca să mi-o și copiez) o scrisoare umilită a Regelui Ferdinand al Bulgariei.” Titu Maiorescu, *România, Războaiele Balcanice și Cadrlaterul*, volum editat de Stelian Neagoe, Editura Machiavelli, București, 1995, p. 147.

În scopul limitării vărsărilor de sânge, bulgarii i-au rugat pe români să ocupe ei Vidinul cu trupele lor, propunere cu care România n-a fost de acord. În schimb, guvernul român a dat de înțeles guvernului de la Belgrad că nu privește cu ochi buni ocuparea Vidinului de către trupele sârbești. Între timp, chestiunea și-a găsit deocamdată rezolvarea prin încheierea armistițiului hotărât la ședința de ieri a conferinței.

Delegații bulgari au adoptat o atitudine evident prietenească față de România și par să fie dispuși să admită toate pretențiile românilor. Sârbii pretind la fel ca și românii o frontieră strategică pentru a-și asigura apărarea împotriva bulgarilor. Guvernul român crede că va reuși să-i concilieze pe sârbi cu bulgari pentru stabilirea unei frontiere pe care el o consideră echitabilă.

Principala dificultate o reprezintă atribuirea orașului Cavala pentru care insistă grecii, în vreme ce legația austriacă și cea rusească susțin că acesta trebuie să aparțină Bulgariei. În plus, se ia în considerație faptul că accesul spre Cavala se face prin orașul Drama și atunci, invocând acest lucru, bulgarii vor pretinde și Drama. Toate încercările românilor, de a-i determina pe greci să renunțe la Cavala sau măcar să fie de acord ca această chestiune să fie supusă deciziei Marilor Puteri, au rămas fără efect. DI Venizelos a declarat că este peste putință ca la această conferință să se renunțe la Cavala. În mod strict confidențial, însă, a dat de înțeles că Grecia va trebui să cedeze dacă Marile Puteri vor face presiuni în acest sens asupra ei. Premierul grec și-a exprimat față de mine speranța că în contradicție cu Austria și Rusia care, indiferent de antagonismele dintre ele au căzut de acord ca Bulgariei să-i fie atribuită Cavala, Germania va interveni pentru ca Grecia să primească acest oraș.

Waldthausen

G.P.E.K., vol. XXXV, doc. nr. 13 695, pp. 321-322.

11

Cererile Casei Regale grecești către împăratul Wilhelm al II-lea și telegrama celui din urmă adresată regelui Carol I, rugându-l să intervină pentru ca orașul Cavala să fie atribuit Greciei.

Quadt⁹ către Zimmermann¹⁰

Telegrama nr. 234

Atena, [18] 31 iulie 1913

Regina Sofia¹¹ a Greciei către M.S. împăratul Wilhelm al II-lea:

Tino¹² just wired begging me to telegraph you that most important would be o vorbă bună¹³ King Roumania to support claims Greece on Cavalla. Please excuse forwarding this important message. Sophy.

⁹ Quadt zu Wykrat und Isny, Albert Graf von (1864-1930), diplomat german, secretar de legație la Washington (1901-903), consul general la Calcutta (1904-1909), ministru plenipotențiar la Teheran (1910-1912) și la Atena (1912-1915).

¹⁰ Zimmermann, Alfred (1864-1940), diplomat german, subsecretar de Stat în Ministerul de Externe (1911-1916), ulterior ministru de Externe (22 noiembrie 1916 – 6 august 1917).

¹¹ Sofia von Hohenzollern (1870-1932), sora împăratului Wilhem al II-lea, căsătorită în 1889 cu diadohul Constantin (1867-1923) viitorul rege al Greciei.

¹² Regele Constantin al Greciei (1913-1917 și 1920-1922).

¹³ În text în limba germană: „ein gutes Wort einzulegen”.